

ЎРТА ОСИЁ РЕСПУБЛИКАЛАРИ, ОЗАРБАЙЖОН ССР ВА ҚОЗОҒИСТОН ЖАНУБҲҲИ БЛАСТЛАРИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ХОДИМЛАРИНИНГ КЕНГАШИ

Қирғизистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Т. У. УСУБАЛИЕВ доклади

Ўртоқлар! Коммунизм қурувчилар съезди — КПСС XXII съезди йилида ўз иштини тамомлади. Бу съезд совет қишлоқларининг сиёсий ва меҳнат активлигини, мисли, ғуриланган даражада юксалтириб юборди. Улуғ Ватанимизнинг барча халқлари қатори Қирғизистон меҳнатқашлари ҳам КПСС XXII съездининг тарихий қарорларини ниҳоятда руҳланиб қутиб олдилар ва яқинлик билан маъқуллашди.

Барча совет кишилари каби қирғиз халқи ҳам партиянинг янги Программасида, съезд қарорларида, ўртоқ Никита Сергеевич Хрущев докладларида ўз асли манфаатларининг, азу умидлари ва мустақиллигининг ифодасини кўрмоқда.

Республика меҳнатқашлари КПСС Марказий Комитетининг сиёсий йўлини ва амалий фаолиятини совет халқи билан биргаликда яқин бўлиб маъқуллашмоқда.

Съезд Сталининг шахсида сиёсий ва унинг оқибатларида ошқо ва қатъий қораланишнинг, XX съезд белгиланган ленинча йўлни ўқатишга ҳақарат беришга, партия ва халқнинг бирлигига пўтур етказишга уринган антипартиявий группа қатъий қарорларини тўғри йўлдан узиш-қисил тўғри келтирилганини ва фойда қилиб ташлавланигини қирғиз халқи азу қиёқини билан қутиб олди.

Қирғизистон меҳнатқашлари мамлакатимизда коммунистлик жамияти қуриш улдувур пиланини амалга ошириш учун умумхалқ курашига муносиб ҳисса қўлишга қатъий бевозилар.

Ўртоқ Н. С. Хрущевнинг КПСС XXII съездидаги докладыда ҳамда партия XXII съезди делегатлари иштирокчида қишлоқ хўжалиги масалалари юзасидан Москвада ўтказилган кенгашга сўзлаган нўтидалари қишлоқ хўжалик ишлаб қириқилиши янада ривожлантирилиши, мамлакатдаги барча районлар ва зоналарнинг табиий ва иқтисодий шарт шартларидан тўғривор ва самаралироқ фойдаланишининг йўллари аниқ кўрсати берилди.

Ушбу кенгаш КПСС Марказий Комитети ва шахсан Никита Сергеевич Хрущев совет миллий республикаларининг экономикаси ва маданиятини янада юксалтириш тўғрисида, совет кишиларининг моддий фаровонлигини янада ошириш тўғрисида кўрсатиб келаятган гамўрликни яна бир ёрича фодасилди.

КПСС XXI съезд қарорларида кўрсатиб ўтилганидек, Қирғизистон қишлоқ хўжалиги пахта, қанд лавлаги, гўшт етиштириладиган, майин ва ярим майин жуғли қўйчилигини ривожлантириладиган бўлиб иқтисодлашмоқда.

Қирғизистон қолхоз ва совхозлари КПСС Марказий Комитетининг январь (1961 йил) Пленумидан кейин қабул қилган мажбуриятларида 1965 йилда 1960 йилдаги нисбатан дон етиштириши 2 баравар, пахта етиштириши 1.5 баравар, қанд лавлагини етиштириши 1.4 баравар, сабазот ва картошка етиштириши 5 баравардан зиёд, гўшт етиштириши 2 баравар, сўт етиштириши 2.3 баравар, жун етиштириши 2.1 баравар кўпайтириши белгиланди.

Ана шу мажбуриятларнинг амалга оширилиши қишлоқ хўжалигининг асосий маҳсулотларини яқин йиллар ичда давлатга етти йиллик планда қўзда тутилганга нисбатан аниқ 31 миң тонна, сўти 50 миң тонна, тукум 10 миллион дона, доний 5 миллион пуд кўп сотилиши таъминлаш имконини берди.

Республика қолхоз ва совхозлари давлатга пахта сотиш соҳасидаги ўз мажбуриятларини бугунга қадар 98 процент бақарилганларини КПСС Марказий Комитетига, Никита Сергеевич, шахсан Сизга маъмул қилишга рухсат бергайсиз. Қолган 2 проценти яқин кунларда бақарилди. Бу йил пахта ўтган йилдагига нисбатан 22 процент кўп топширилди. Ҳар гектар ерининг ҳосилдорлиги 1960 йилдаги 17.7 центнер ўрнига 20.4 центнер бўлди.

Давлатга 12 миллион 200 миң центнер ён йилдагига 1 миллион центнер кўп қанд лавлагини сотилди. Шу лавлагидан республика заводалари 140 миң тонна, ён 1960 йилдагига 8 миң тонна кўп қанд-шакар ишлаб чиқарди.

Тайёрланган мажмууд тамаки барги тамаки сотиш пилани ошириб бақарилди, деб даъия айтиш имконини берди. Бу йил картошка, сабазот ва мева ўтган йилдагига кўпроқ тайёрланди. Узум ва молдин-қирғиз экинлари тайёрлаш пилани ортиб били бақарилди.

10 ноябрда 18.645 тонна, ён ўтган йилдагига 1200 тонна кўп жун сотилди. Сўт тайёрлаш 10 процент тукум тайёрлаш 5 процент кўпайди. Давлат 88 миң тонна гўшт олди.

Бу йил об-ҳаво шаронти дон етиштириш учун жузда нуқулай келди. Қолхоз ва совхозлар қурғоқчилик орасида дон ҳосилини қўзда тутилганга нисбатан 2 баравардан зиёд ҳам олдилар.

Республика қишлоқ хўжалиги айрим қишлоқларининг ривожланишига муфассалроқ тўғривор ўқишга рухсат бергайсиз.

Пахта етиштириш. Сўнгги йилларда республика пахтачилигида катта ўзгаришлар бўй берди: ана шу екинни парварши қилишининг илгир метадлари кенг қўлланила бошланди, пахта машинада те-

ришга катта эътибор берилмоқда. Бу йил жумладан, ҳар бир терим машинаси билан 33 тоннадан пахта териб олинди.

Бу йил барча майдондаги гўзданинг 90 проценти яқин томонлама ишланди, ҳосилнинг 60 процентдан кўпроги қоп-қанорсиз ташилди, бу эса 800 миң сўмга яқин маблағни тежаш имконини берди.

1961 йилда барча майдонлардаги гўзданинг 43 проценти, комплекс механизациялаш бригадалари технология карталари асосида парварши қилилди. Бунинг натижасида бундай бригадаларда энг юқори ҳосил олинди, меҳнат унумдорлиги аниқ ошди ва маҳсулот таънарихи қаманди.

Аравон районидagi «Партия XXII съезди» қолхозининг Ҳайдар Мамажонов бошлиқ комплекс механизациялашган бригадасида 101 гектар ерининг ҳар гектаридан 35.6 центнер пахта олинди. Ишлаб турган ҳар бир киши ҳисобига 10.3 тонна ён қолхоз бўйича ўртача кўрсаткичдан 2 баравардан зиёд кўп пахта етиштирилди.

Сузоқ районидagi «Москва» қолхозининг Абдуллажон Мамажонов бригадасида 75 гектар ерининг ҳар гектаридан 33.7 центнердан ҳосил етиштирилди. Меҳнатга қобилиятини ҳар бир киши ҳисобига 11.5 тоннадан пахта олинди. Вақоҳанин, қолхоз бўйича гектар бошига 25.5 центнердан ҳосил етиштирилиб меҳнатга қобилиятини ҳар бир киши ҳисобига 4.2 тоннадан пахта олди.

Бунга ўхшаш мисоллар кўп. Шунга қарамай, республикада пахтачилик сўт ривожлантирилганини айтиб ўтиш керак. Биз мажмууд имкониятлардан ҳали ҳам пўлиқ фойдаланмаётимиз, етти йиллик планда белгиланган даражадан оқда қодаётимиз. Қўйчилик қолхоз ва совхозларда ҳосилдорлик ошмапти. Ҳатто бу йил пилани бақаратган бўлсан ҳам, гектар бошига ҳосил атиги 20.4 центнер бўлмоқда.

Республикада пахтачилик сўт ривожлантирилганини сабаби нима?

Асосий сабаб шунки, пахтакор хўжалиқларда деҳқончилик ишларида ҳалига қадар тартиб ўрнатилмаган. Қўйчилик қолхозларда пахта етиштириш агротехникасининг асосий талаблари қўйиб равишда бўлинишга йўл қўйилмади, илгирлар таърибаси аниқ жорий қилинмаптир, меҳнатий тефти ташкил қилиш ва меҳнатга тўғри ҳал тўлаш масалаларига етарли эътибор берилмаптир. Пахта етиштириши комплекс механизациялаш ҳамон паст даражада қолмоқда, республикада ирригация қурилиши жиддий равишда оқда қолмоқда.

Қирғизистон қолхоз ва совхозлари етти йиллик планга мувофиқ, пахта етиштириши 1965 йилда 190 миң тоннага етказиш, ён 1960 йилдагига нисбатан 1.5 баравар кўпайтириш мажбуриятини олдилар. 1962 йилда биз 180 миң тонна пахта етиштирмоқчимиз керак. Республиканинг қолхоз ва совхозлари бу вазифани бақараш учун ҳамма имкониятларга эгадирлар.

Илгир таърибани кенг жорий қилиш ҳамда пахта етиштириш ва терилиш комплекс механизациялаш асосида ҳосилдорлигини ошириш — бизнинг асосий резервимиздир. Республикда 70 қолхоз ва совхоз пахта етиштиришда, шулардан 40 қолхоз ва совхоз водий зонасида, қолган қолхоз ва совхозлар тоғ этаклари ва тоғ зонаси районларида жойлашган бўлиб, бу ерларда иссиқлик етишмаслиги орасида пахтадан кам ҳосил олмайдими. Воқидлагин пахтачилик зонасида сўгуриланган ерлар кенгайтирилган сайин биз пахта етиштирилиш тоғ этаклари ва тоғ зонасида кўтармоқчимиз. Бу зонада гўшт, сўт ва жун етиштириши кўпайтириш мақсадга мувофиқдир.

Водий зонадаги барча қолхозларда пахта ҳосилдорлигини гектарига 25 центнерга етказиш, сўгуриланган ерларни кўпайтириш йўли билан ён майдонларини кенгайтириш яқин 3-4 йил ичда қўйчилик равишда 35 миң тонна пахта олиш имконини берди.

Ўртоқ Н. С. Хрущев КПСС XXII съездидаги докладыда пахтакор районлар олдида никита асосий вазифани: пахтадан юқори ҳосил олишни таъминлаш ҳамда яқин ривожланган чорвачиликка эга бўлиш вазифасини қўйди.

Ана шу вазифани ҳал қилмоқ учун биз Никита Сергеевичнинг кўрсатмаларига мувофиқ равишда ён майдонлари структурасини ҳомаи қайта қараб қиққоқдамиз ҳамда пахта ҳосилдорлигини вақоқчилик ҳосилини оширишни, шунингдек, асосан макмажўхори ён майдонларини кенгайтириш ҳисобига пахта етиштиришни кўпайтириш таъминлайдиган амаллаш яқини жорий қилмоқчимиз. Пахтакор районларда молларга бериш учун қанд лавлага екинни кўпайтириш ҳам мўжизалироқ.

Пахтакор районларда чорвачилик теи ривожлантириш учун тоғ йилловларини, жумладан Қирғизистоннинг мажбуриятда Олой ва

Чўнг Олой водийси йилловларини қўла қўлаштириш вазифаси қўйилмоқда.

Комплекс механизациялаш пахта етиштирилиши яқин кўпайтириш ва пахта таънарихини қамайтирилиши қал қилувчи шартидир. 1962 йилда 50 миң гектарга, яқин ҳамма майдоннинг қариб 65 процентида чигит қилватр-ўлаб экинлади. 10 миң гектар ерга уларга белгиланган миқдорда чигит экинлади. 90 процентдан кўпроқ майдондаги гўза яқин томонлама парварши қилинади. 25 миң тонна пахта машинада терилди, 100 миң тонна пахта қоп-қанорсиз ташилди. Бизда пахта етиштирилиши ва терилиш комплекс механизациялаштирилган 400 бригада ташкил этилди.

1962 йилда республика ҳар гектаридан ўрта ҳисобга 21 центнердан, шу жумладан водий зонанинг қолхоз ва совхозлари 23 центнердан пахта ҳосили олди.

Пахта ҳосилдорлигини янада ошириш вазифаси ўғитлардан таъин ҳам кўпроқ фойдаланишни талаб қилади. 1962 йилда ҳар гектар пахта майдонига ўрта ҳисоб билан ҳамда 8 тонна органик ўғит солиш мўжизалироқ. Айни маҳалда республикада бошқа ёқдан келтирилган минерал ўғитлар миқдорини ҳам кўпайтирмоқ зарур.

Бизнинг республикамизда ирригация қурилиши сўгуриланган ерларни, аввало чигит экинланган ерларни кўпайтириш соҳасида етти йиллик планда белгиланган тоғиридан оқда қолмоқда. Бу қолқилиқнинг асосий сабабларидан бири шунки, ирригация қурилишда капитал маблағ етарли миқдорда ажратилмаптир ҳамда сув хўжалиги қурилиш ташкилотларининг моддий-техника базаси қандай ҳам паст даражада қолмоқда. Бу ишда республикага катта ёрдам бериш талаб қилинади.

Никита Сергеевич, республикада ирригация қурилишидаги эҳтиёжларини қараб қиқиниш ва бизга зарур ёрдам беришни Сиздан ўтиниб сўраймиз.

Тоқтагул сув оморни қурилишини бутун Сирдарё ҳавзаси районини сув билан таъминланганини таъминлаш ахшайла оладиган республикаларо йирик ирригация энергетика объекти сифатида амалга ошириш зарурлиги ҳақида Ўртоқ Рашидов айтган тақдирда биз тўғри деб ҳисоблаймиз. Ана шу оморборнинг қурилиши Ўрта Осиё республикаларини сув таъминлаш қўйчилиги орасида юз бераятган тақдирда оқда қолмоқда. Сув таъминлаш бу йил давлатга ҳам, қолхоз ва совхозларга ҳам катта зарар келтирди. Бундан таънарихи сув оморни Ўрта Осиёдаги бир неча юз миң гектар янги ерини сўгурилиш таъминладан бўлур эди.

Тоқтагул гидроэлектростанциясининг қуввати 1 миллион 200 миң киловатт бўлади, станция яқинда 4.5 миң лавлага киловатт-соат электр энергияси ишлаб чиқарилади ва мутахассисларнинг ҳисобларидан қурилишига, бу электр энергиясининг қиммати Ўрта Осиёда энг аравон — бир киловатт-соати 0.03 йили бўлади.

Никита Сергеевич, Қирғизистон Компартияси Марказий Комитети ва Министрлар Совети мажмууд оқда қолмоқда қурилишини проектлаштирилиш бошлаш ва шу оқда қолмоқда қурилиш учун ишлаб чиқариш базаси азуғула келтириш масаласини қараб қиқиниш ҳамда қал қилиб беришни Сиздан илтимос қилайлар.

Чорвачилик масалалари. Чорвачилик қонқарсиз аҳволда бўлганлиги учун Қирғизистон республикаси КПСС Марказий Комитетининг январь Пленумида қаттиқ, шу билан бирга адолатли танқид қилинди.

Республика қолхоз ва совхозлари бу йил чорвачиликда ишлар аҳволин бирмунча яқинлаш олдилар. Молларнинг қўзда бўлиши қаманди, ён молларнинг туғилиши кўпайди, бунинг натижасида 220 миң қўзи, 6 миң буёқ ва 25 миң қўча боласи олинди. Ҳар бир қўйдан ўрта ҳисобга 2.5 килограмм, яқин ўтган йилдагидан 200 грамм кўп жун қиқилди.

Бирок чорвачиликнинг ҳозирги аҳволи бизни қаноатлантира олмади. Қолхоз ва совхозларда чорва моллари ҳали ҳам кўп нобуд бўлмоқда, бу 100 урғочини молдан олинаётган ён моллар сони ҳали ҳам кам.

Ўртоқ Никита Сергеевич Хрущев бизнинг олдимизда ҳар 100 гектар екиннинг ҳисобига сўйилган вақидда 75 центнердан ва қишлоқ хўжалигини ҳар томонлама ривожлантириш масалаларига гўт катта эътибор берди. Съездда қабул қилинган КПСС янги Программасида «қудратли саюат билан бир қаторда равнақ топаётган, ҳар томонлама ривожланган ва сермахсул қишлоқ хўжалигини азуғула келтириш — коммунизм қурилишининг зарур шартидир» деб алоҳида куч билан уқитириб ўтилди.

Бутун совет халқи сингари Тожикистон меҳнатқашлари КПСС XXII съездининг қарорларини, ўртин Н. С. Хрущевнинг съезддаги ўртоқ докладыларини ва яқиндаги екинни жузда катта хурсандлик билан азуғула келтириш билан қутиб олди. Совет кишиларининг бахти ва саюатли турғисида, сеникли Ватанимизнинг иқтисодий қудратини

Меҳнат Наҳрамови, шу кенгаш қатнаштириш Ўртоқ Зубков директор бўлган Фрунзе номли совхоз ҳам яқин кўрсаткичларга эришти. Совхозининг 4079 гектар екиннинг ери ва 1184 гектар бошқа қишлоқ хўжалик ерлари бор. Совхозда ҳар 100 гектар екиннинг ҳисобига сўйилган вақидда 100 центнер ва қишлоқ хўжалигини бошқа ерларнинг 100 гектари ҳисобига 20 центнер гўшт етиштирилди, шунингдек қишлоқ хўжалигини ҳар 100 гектар ер ҳисобига 400 центнердан ортиқ сўт олинди.

Бу йил республикада ҳар 100 гектар екиннинг ҳисобига 30 центнер ва бошқа ерларнинг ҳар 100 гектари ҳисобига 6.5 центнер, шу жумладан олтига асосий пахтакор районда ҳар 100 гектар екиннинг ҳисобига 5.7 центнер гўшт етиштирилди.

1962 йилда республикада (сўйилган вақидда) 102 миң тонна гўшт етиштирилди, бу эса, ҳар 100 гектар екиннинг ҳисобига 37 центнер ва қишлоқ хўжалигини бошқа ерларнинг ҳар 100 гектари ҳисобига 7.6 центнерга тақия қилади.

1965 йилда республика сўйилган вақидда 200 миң тонна ён ҳар 100 гектар екиннинг ҳисобига 70 центнер ва қишлоқ хўжалигини бошқа ерлар ҳисобига 15 центнер гўшт етиштирилди. Қирғизистон 1966 йилда ўртоқ Никита Сергеевич Хрущевнинг кўрсатмисини бақарди — ҳар 100 гектар екиннинг ҳисобига сўйилган вақидда 75 центнер ва қишлоқ хўжалигини бошқа ерларнинг ҳар 100 гектари ҳисобига 16 центнер гўшт етиштирилди.

Республиканинг айрим районлари, чўноччи, Сўйилик, Аламедин, Қант, Исиккул, Туп, Калинин ва бошқа районлари кўрсатилиш даражасида яқин икки-уч йил ичда етиб оладилар.

Қирғизистонда жами 1.2 миллион гектар екиннинг қишлоқ хўжалигини 7.4 миллион гектар бошқа ерлар (пичақорлар, йилловлар) бор. Республикда мажмууд ер майдонлари учун екинзорлар ҳисобига 91.5 миң тонна (ҳар 100 гектар екиннинг ҳисобига 75 центнер), бошқа ерлар ҳисобига 118.5 миң тонна (қишлоқ хўжалигини бошқа ерларнинг ҳар 100 гектари ҳисобига 16 центнер) гўшт етиштирилиш керак. Ҳаммаси бўлиб, йилда сўйилган вақидда 210 миң тонна гўшт етиштирилди.

Гўшт етиштириш структураси таънарихи қўйчилик бўлади: қўй гўшти — 80 миң тонна, ён 40 процент, мол гўшти 58 миң тонна, ён 29 процент, қўча гўшти — 47 миң тонна, ён 23 процент, парранда гўшти 9 миң тонна, ён 5 процент, от гўшти 6 миң тонна, ён 3 процент.

Биз қандай ҳисоблар тузмокдамы? Гўшт ва бошқа чорвачилик маҳсулотлари етиштирилишнинг белгиланган даражасига еришмоқ учун даставвал жамоат чорва моллар туғилишини кўпайтириш таъминлаш, ун 1966 йилда ҳамма категорияда хўжалиқлар бўйича қишлоқ миқдорларга етказмоқ зарур: қорамоллар 739 миң бошдан 940 миң бошга, шу жумладан сиғирлар 425 миң бошга; қўза ва эчкилар 6250 миң бошдан 11450 миң бошга, қўчалар 199 миң бошдан 240 миң бошга.

1966 йилда туғилиш ҳисобига тақиядан 5 миллион 200 миң бош қўзи, 420 миң бош буёқ, 800 миң бош қўча боласи олиш мўжизаланди.

3 миллион 800 миң бош қўзи ва эчки, 340 миң бош қорамол, 750 миң бош қўча, 8 миллион 500 миң бош парранда гўшта

ажратилди. Шу билан бирга қўзи ва эчкилар туғиши йилига 10 процент, қорамоллар 4 процент, сиғирлар 6 процент кўпайди.

Шундай кўп миқдорда чорва молларини боқиб ва шундай миқдорларда гўшт етиштириш мустақам ем-хашак базасини азуғула келтириш талаб қилади. Яқин ем-хашак етиштирилиш бу йилгига нисбатан 3 баравардан зиёд кўпайтириш зарур.

1965 йилда республика қолхоз ва совхозларига тақиядан 8 миллион тоннага яқин озуқа единиқини талаб қилинади. Ён-хашакнинг айрим турлари бўйича бу қўйилганча бўлади:

дағал хашаклар 4 миллион тонна, ширали озуқалар 7 миллион тонна, концентратлар 700 миң тонна.

Биз узоқдаги йилловларини янада қўлаштириш, хусусан ана шу йилловларини сув билан таъминлаш ва сўғирини соҳасида катта вазифаларни ҳал қилмоқчимиз керак, бу эса йилловларнинг маҳсулдорлигини кўп ўт ҳисобига 13 миллион тонна кўпайтириш имкониятини пратади.

Шундай миқдордаги ем-хашак асосан макмажўхори, қанд лавлагини, дон-қўнқили экинлар, беда ва аспаргет ҳисобига етиштирилиди.

Биз 7 миллион тонна ширали озуқа эга бўлмоқ учун 150 миң гектар ерга сўтаси араваш силос қилиш учун макмажўхори етиштириш мўжизалироқ. Гектар бошига 350-400 центнер силос бол пў қосили олганимиз тақдирда биз 5-6 миллион тонна силос бостиримиз. Қарийб 500 миң миң гектар майдонда чорва моллар бериш учун экинланган қанд лавлагининг ҳар гектаридан 300-350 центнер ҳосил етиштириш йўли билан олинди. Бундан тақия қилмоқда ҳар 100 гектар екиннинг ҳисобига 1 миллион 200 миң тонна лавлага турғи оладилар.

Жамоат чорвачилигининг концентрат озуқаларига бўлган эҳтиёжини асосан дон олиш учун макмажўхори етиштириш ҳисобига қонқилиш қўзда тутилмоқда. Бунинг учун силосбол макмажўхори екин билан бир қаторда тақиядан 100 миң гектар ерга дон тула етилдиган макмажўхори етиштирилиб, гектар бошига 40-50 центнер дон олинди, бу эса 400-500 миң тонна дон демандир. Бошқа концентрат озуқаларига бўлган эҳтиёжини дон ва дон-қўнқили экинлар (қўғит) екин йўли билан, шунингдек чигит қиқараси (50 миң тоннадан ортиқ) ҳисобига қопланди.

Шундай қилиб чорва молларини ширали ва концентрат озуқалар билан таъминламоқ учун 250 миң гектар ерга, яқин сўғириланган экинларнинг салкам 30 процент макмажўхори экинлади.

1962 йилда нималар қилмоқчимиз? Макмажўхори экинланган майдонлар 1961 йилдаги 131 миң гектар ўрнига қам билан 180 миң гектарга (сўғириланган экинзорларнинг 20.4 проценти) етказилди. Шундан 100 миң гектар ердаги макмажўхори сўтаси араваш силос қилинади. Гектар бошига 350-400 центнер ҳосил олинган тақдирда биз 3.5-4 миллион тонна силосга эга бўламиз.

Бу йил ҳақиқатда йиғиштирилиб олганин 29 миң гектар макмажўхори ўрнига дон олиш мақсадига 60 миң гектарга макмажўхори экинлади. Шунингдек, чорва молларга бериш учун 10 миң гектар ерга қанд лавлага экинлади, бу эса бу йилдан икки баравар кўп бўлди. Бундан тақия қилмоқда қолхоз ва совхозлар қанд саюатидан 1 миллион тонна лавлага турғи оладилар.

Чорвачилик фермаларидаги ишларни механизациялаш чорвачилик маҳсулотлари етиштирилиши янада кўпайтириш ва таънарихини қамайтирилиш жузда мўжиз халқаро тақия. Шунга қарамай механизациялаш ҳамон паст даражада қолмоқда.

1962 йилда 340 миң бош қорамол, 750 миң бош қўча, 8 миллион 500 миң бош парранда гўшта

1960 йилда 30 миң соғин сиғирини яқинда боқиб учун 75 та сиғирхонани қуришга ва қайта қиққоқлаш, бурдоқига боқиланган қўчалар учун қўчалархоналар ва ҳажми кенг паррандахоналарни қуришга ва механизациялашга киришилган эди.

Ҳозирги вақтда сўт соғувчилардан 60 киши сиғирларни яқинда боқиб қолди, уларни электромеханика асослари билан соғишга қўчди. Сиғир соғувчиларнинг ҳар бири эндиликда 10-12 ўрнига 60-90 сиғирга қарамоқда. Масалан, Москва районидagi Карл Маркс номли қолхоз 360 сиғирни яқинда боқиб қолди электр билан соғишга қўчди. Бу нарс қолхозга сўт соғувчилар сонини 30 кишидан 6 кишига қисқартириш имконини берди. Ана шу қолхозда бир центнер сўтининг таънарихи 8 оғундан 5 оғун 90 йилига қаманди.

Ҳозирги вақтда фақат 8 миң сиғир сиғилган 20 сиғирхона қуриб битказилди ва механизациялаштирилди. Қолган 55 ферма асосан, жумладан электрла сўт соғирини апаратлари ва сўт линиялари йўқлиги сабабли битказ олмаётимиз. Биз ана шу ускуналарини республика қорамолларида ишлаб қиқилиш тақия қилмоқчи бўлган эди, бирок Иттифоқ Госплани зарур материалларни ажратиб бермаптир.

Республика қолхоз ва совхозлари чорвачилик бинолари қурилиш катта программасини амалга оширишлари керак. Бундай биноларнинг кескин тақиячилиги қолхоз ва совхозларда чорва моллар қўлаб нобуд бўлиб кетаятирлигининг сабабларидан биридир. Шунинг айтиш қиёқоғи, ҳозирги вақтда қўйларнинг 35 проценти қиқарлар билан таъминланган, ҳоло.

Республикада қишлоқ қурилишини ахшайлаш учун қолхозларро 43 та қурилиш ташкилоти ташкил этилди. Бу ташкилотларга қолхозларнинг 70 проценти аъзо бўлиб қилишди. Шу ташкилотларнинг қўйи қишлоқда ишлаб қиқариниш ва маданий-маиший объектлар қуришда катта тақияро ортирди. Бирок бинокорлик материаллари етарли миқдорда бўлмагани орасида қолхозларда қурилиш ишлари жузда кейинда қолиб кетмокда.

ЎРТА ОСИЁ РЕСПУБЛИКАЛАРИ, ОЗАРБАЙЖОН ССР ВА ҚОЗОҒИСТОН ЖАНУБИЙ ОБЛАСТЛАРИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ХОДИМЛАРИНИНГ КЕНГАШИ

Ўртоқ Ж. Р. РАСУЛОВ докладининг охири

(Боши ахтариш бекда).

баравардан эиёроқ кўпайтирилди. Кейинги йилларда сувни 90 метр баландликка қадар чиқариб берадиган мислсиз қудратли насос станциялари, бирик сув омборлари, бетолаштирилган каналлар ва бошқа кўпгина ишосоллар қурилд. Ётти йил ичида 90 минг гектардан кўпроқ янги сугориладиган ерлар ишга солинди.

Республика қолхозлари ва совхозлари КПСС Марказий Комитети пленумларининг қарорларини амалга ошириб ҳамда партия ва ҳукуматнинг тобора кўпроқ ишларида берадиган жуда катта ёрдамга таяниб, қишлоқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини ривожлантиришда муайян ютуқларни эриштирди. Республикада қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштириш ва тайёрлаш кўпайтирилди, жамоат чорва молларининг сони кўпайди.

Давлатга 1953 йилдаги нисбатан 1960 йилда гўшт 2,8 баравар, сўт 3,5 баравар, жун 1,6 баравар, туҳум 5 баравар, қоракўл терилари 1,4 баравар, пилла 20 процент, сабзот 1,4 баравар, мева ва узум 2 баравардан эиёроқ кўп сотилди. Пахта етиштириш ҳам ортди.

Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг бюроси томонидан қишлоқ хўжалигини раҳбарлик қилишда йўл кўйилган ва КПСС Марказий Комитетининг ёрдами билан очиб ташланган катта камчиликлар ва хатолар бўлмаганда эди, бизнинг бу ютуқларимиз тагин ҳам каттароқ бўлиши мумкин эди.

Республика партия ташкилоти мана шу жиддий камчиликларни тугатиб, бу йил қишлоқ хўжалигининг қолқонини, айни қасрнинг етакчи тармоғи бўлган пахтачиликдаги қолқонликни битириш соҳасида бирмунча ишлар қилди.

Пахтакорларнинг филокорона меҳнати, партия ва Иттифок ҳукуматининг жуда катта ёрдами туфайли, агрохотиканинг илгोर усуллари кенг татбиқ қилинганлиги туфайли қолхозлар ва совхозлар рўй берган қийинчиликларини муваффақият билан енгиб, пахтадан мўл ҳосил етиштиришди.

КПСС XXII съездининг тарихий қарорларидан руҳланган республика қолхозчилари, совхоз ишчилари, барча қишлоқ хўжалик меҳнатчилари енгитирилган ҳосилдорлик ҳаммасини тезроқ ва нобуд қилмай тешиб олиб, давлатга топшироқ ва ўз эиммаларига олган мажбуриятларини бажармоқ учун ҳозир бутун куч ва гайратларини сарфламоқдалар.

Шу кунгача республикада жами 436,5 минг тонна, яъни ўттиз йилнинг шу муддатидангача қараганда 124 минг тоннага, ёки учдан бир ҳисса кўп пахта тайёрланди. Пахта тайёрлаш давлат планин 90,4 процент бажарилди. Тайёрланган ҳамма пахтанинг 92 проценти биринчи сорта топширилди. Ҳар бир гектардан ўрта ҳисобда 22 центнердан пахта топширилди, терим мавсумининг охирига қадар эса 24 центнердан кўпроқ пахта топширилди.

Пахтанинг энг қимматбаҳо инчиқа тола навларини етиштиришни кўпайтириш соҳасида айниқса катта иш қилинди. Шу навлардан бўлган пахтадан 150 минг тонна эми бутун ўтган йилдагига қараганда 20 минг тонна кўп тайёрланди.

Регар пахтакорлари ўз эиммаларига олган мажбуриятларини муддатдан олдин бажарилди. Улар 11,6 минг гектар майдоннинг ҳар бир гектаридан 33,5 центнердан ҳосил олиб, давлатга 39 минг тоннадан кўпроқ пахта сотдилар. Ленин райони, республиканинг совхозлари, ўнлаб қолхозлар ва юзлаб бригадалар ўз мажбуриятларини муваффақият билан бажарди. Булар орасида Босе районидаги Ленин номи, Регар шаҳридаги Киров номи, Пролетар районидаги Ленин номи, Шулгинск, Хисор районидаги Жданов номи, Фрунзе номи, «XXII партсъезд», «Ленинград», Шаҳар тўрт райондаги «Коммунизм» ва «Пахтакор», Қолхозобод районидаги Максим Горький номи, Москва районидаги «XXII партсъезд» ва Киров номи, Пархар районидаги Ленин номи ва бошқа кўпгина мажбуриятларини бажарди.

Бу йил республикада пахта тешиш сингари меҳнати кўп талаб қиладиган ишни механизациялаш соҳасида бирмунча бурилиш ясалди.

Қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларини ривожлантиришда ҳам муайян ютуқлар қўлга киритилди. Республика давлатга қоракўл терилари, даналик ҳў мева-лар ва узум сотиш юзасидан олган мажбуриятларини муддатдан олдин бажарди, жун сотиш мажбуриятини яқин фурсатда бажарилади, сабзот ва картошка ўтган йилдагига нисбатан 30 миллион сўмдан эиёроқ кўпайди.

Бироқ, биз эиммамиздаги масъулиятни кўпайтириш соҳасида бирмунча бурилиш ясалди.

Қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларини ривожлантиришда ҳам муайян ютуқлар қўлга киритилди. Республика давлатга қоракўл терилари, даналик ҳў мева-лар ва узум сотиш юзасидан олган мажбуриятларини муддатдан олдин бажарди, жун сотиш мажбуриятини яқин фурсатда бажарилади, сабзот ва картошка ўтган йилдагига нисбатан 30 миллион сўмдан эиёроқ кўпайди.

Бироқ, биз эиммамиздаги масъулиятни кўпайтириш соҳасида бирмунча бурилиш ясалди.

Қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларини ривожлантиришда ҳам муайян ютуқлар қўлга киритилди. Республика давлатга қоракўл терилари, даналик ҳў мева-лар ва узум сотиш юзасидан олган мажбуриятларини муддатдан олдин бажарди, жун сотиш мажбуриятини яқин фурсатда бажарилади, сабзот ва картошка ўтган йилдагига нисбатан 30 миллион сўмдан эиёроқ кўпайди.

Бироқ, биз эиммамиздаги масъулиятни кўпайтириш соҳасида бирмунча бурилиш ясалди.

улиятни сезиб шуни айтганимиз, мавжуд катта резервлар ва имкониятлардан тагин ҳам тўлиқ фойдаланмоқ учун лозим бўлган ишларнинг ҳаммасини қила олганимиз йўқ.

Республиканинг кўпгина партия, совет ташкилотлари, қолхоз ва совхоз раҳбарлари ўз ишларини КПСС Марказий Комитети январь Пленумининг ва партия XXII съездининг талабларини асосида қайта қуриш соҳасида сусткашлик қилмоқдалар.

Республика қолхозлари ва совхозлари чорвачилик маҳсулотларини топириш соҳасида давлат олдида катта қардор бўлиб турибди. 10 ноябрга қадар гўшт тайёрлаш мажбуриятини 82 процент ва сўт тайёрлаш мажбуриятини 77 процент бажарилди.

Районлар, қолхозлар ва совхозларнинг шу кенгашда ҳозир бўлган раҳбарлари, қишлоқ хўжалик илгори ва мутахассислари ўзими учун жиддий хулосалар чиқариб оламиз ва қолқонликни тугатиб ва олган мажбуриятларини ҳеч сўзсиз бажармоқ учун зарур чораларнинг ҳаммасини қурамиз, деб КПСС Марказий Комитетига ва шахсан Сиз, Никита Сергеевичга, ишотириб айтишни менинг топиришимди. (Қарсақлар).

Республика қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда бир қанча катта камчиликлар бор. Ёқин майдонларнинг структурасини ютуғи бўлганлиги, янги сугорилмайдон ерларини ўз вақтида ишга солашмаслик, медиорация тадбирларининг қоникорсиз ўтказилаётганлиги, агрохотика қондалари бузилаётганлиги сабабли кўп қолхозлар ва совхозлар пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларини кам етиштирмоқдалар.

Кўпгина партия ва совет ташкилотлари, қолхозлар ва совхозлар пахтачиликни юксалтиришнинг ҳосилдорлигини ошириш сингари катта резервдан ёмон фойдаланмоқдалар. Ҳосилдорлиги жуда паст даражада бўлиб келаётган хўжаликлар оз эмас. Чунотки: шу йил 10 ноябрга қадар бўлган маълумотларга қараганда, республикадаги 100 қолхоз ва совхоз, ёки ҳамма хўжаликларнинг ярмиси 82,7 минг гектар майдоннинг ҳар гектаридан 20 центнердан кам пахта олди. Айни вақтда 21 хўжалик 21,8 минг гектар майдоннинг ҳар гектаридан 30-35 центнер ва ундан ҳам ошириб ҳосил олди.

Чорвачиликни ривожлантириш учун мавжуд имкониятлардан айниқса ёмон фойдаланмоқдалар. Республика чорвачилик маҳсулотини ҳали ҳам кам етиштириб бermoқда.

Тожикистон партия ташкилоти КПСС XXII съездининг қарорларини асосида ўз ишига танқид қўзи билан қараб, ҳозирги вақтда экин майдонларининг структурасини қайтадан қўриб чиқиш ва шу тариқа съезддаги ҳисобот доқладиде пахтакор республикалар олдида қўйилган иккинчи вазифини, яъни асосий экин бўлган пахтачиликнинг ҳосилдорлигини ошириш ва яқини ривожлантириш чорвачиликка эга бўлиш вазифинини ҳал қилиш ишларини олиб бermoқда.

Республика пахтакорлари мамлакатга тобора кўпроқ миқдорда пахта беришни ўзларининг ваған парварлик бурчлари деб ҳисобламоқдалар. Улар 1962 йилнинг ўзиде 520 минг тонна пахта етиштириб, давлатга сотиш, 1965 йилда эса, пахта етиштиришнинг 700 минг тоннага етказиш мажбуриятини эиммаларига олдилар. Бунга экин майдонларини кенгайтириш, шунингдек, асосан ҳосилдорлигини ошириш йўли билан эришилди.

Биз республикада гектаридан 25 центнердан кам пахта ҳосили оладиган қолхоз ва совхоз бўлмаган, деган вазифини инчун йил ичида ҳал қилмоқчимиз. Бундан Бахш водийсидаги қолхозларнинг жуда оз қисминда мустасно бўлиб қолади, чунки бу қолхозлар Биринчи тилдаги тола берадиган 504-В деб аталган инчиқа толали алоҳида қимматбаҳо пахта навиини экин билан шугулланишди, бу нави пахтанинг бир гектардан берадиган ҳосили 22-23 центнердан ошмайди.

Ҳосилдорлик жиҳатидан орқад қолётган қолхозлар ва совхозлар да сугорилмайдон ерлардан фойдаланишни яхшилаш, ҳар бир гектардан гўша туларининг қалинлигини мўлкаддаги миқдорга етказиш, гўшани парвариш қилиш ишларини механизациялаш, айниқса квадрат-улаб экишни яна ҳам кенроқ жорий этиш ва ҳосилини йиғиштириб олишни механизациялаш, деҳқончилик маданиятини ошириш, ҳамма қолхозлар ва совхозларда агрохотика интизомига қаттиқ риоя қилиш, қолхозлар, совхозларни, бригадаларни тақрибонли раҳбар, яхши ташкилотчилар билан мустаҳкамлаш орқали бундай қолқол қолхозлар ва совхозларни ҳосилдорлик жиҳатидан юқорида кўрсатиб ўтилган даражага етказиб олиш таъминланади.

Алмашлаб экишларни жорий қилишда шаблонга йўл қўйиш йўли бедани гўшанинг бирдан-бир эса алмаштириб бўлмайдиган ўтмишдаги қилиб олиш макнажурмадлари кўпайди. Дастлабки маълумотларга қараганда, қолхозларнинг даромадлари бу йил ўтган йилдагига нисбатан 30 миллион сўмдан эиёроқ кўпайди.

Бироқ, биз эиммамиздаги масъулиятни кўпайтириш соҳасида бирмунча бурилиш ясалди.

Қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларини ривожлантиришда ҳам муайян ютуқлар қўлга киритилди. Республика давлатга қоракўл терилари, даналик ҳў мева-лар ва узум сотиш юзасидан олган мажбуриятларини муддатдан олдин бажарди, жун сотиш мажбуриятини яқин фурсатда бажарилади, сабзот ва картошка ўтган йилдагига нисбатан 30 миллион сўмдан эиёроқ кўпайди.

Бироқ, биз эиммамиздаги масъулиятни кўпайтириш соҳасида бирмунча бурилиш ясалди.

бедани тупроқнинг унумдорлигини ошира оладиган бирдан-бир экин деб билдилар.

Ўт-далали алмашлаб экиш тўғрисидаги гаплар ўн йиллардан бери давом этиб келаётган бўлса ҳам, лекин аслини олганда, бундай алмашлаб экиш биронта хўжаликда жорий қилинган йўқ. Бу ҳам тасодифий эмас, чунки бундай алмашлаб экишни жорий қилиш пахта экилаётган майдоннинг кескин равишда камайтириб юбориши ва чорвачилик учун мустаҳкам ем-хашак базасини яхшилаш келтириш вазифинини ҳал қилмайди. Мана шунинг ўн пахта-беда алмашлаб экишларнинг оқимлар ишлаб чиқариш, ҳатто экиннинг схемалари ҳам ҳаётий эмаслигини кўрсатиб турибди.

Биз бедани, ҳеч шубҳасиз, экин берамиз. Гўшанинг яхшигина ўтмишдаги бўлган бу чорвабон экиннинг яхши сифатларини ҳисобдан чиқариб ташлаш ярамайди. Лекин беда пахта-беда алмашлаб экишларини жорий қилишда тавсия этилган миқдорда экилмаслиги керак. Тупроқнинг унумдорлигини бедани бошқа экинларини экин йўли билан ҳам ошириш мумкин. Бунинг учун самараси беданингдан камроқ бўлмаган жумладан, тупроқда бошқа экинларга керакли моддаларни ўз томирида тўлайдиган шабдор сингари экинлар ҳам бор. Тақрибон раҳбар шунини кўрсатиб турибдики, Вахш водийсида шабдор ўз вақтида экилган ва тузуқ парварши қилинган тақдирда, унинг ҳар бир гектаридан 35-40 тонна қўш ҳосил олиш мумкин. Шабдорни кузда экиш турган гўша ерларига экиб, қишда ёки эрта баҳорда ун қайда қайда ибораси, бу экин билан маҳсул майдонини банд қилиб қўйишга бўламан. Айни вақтда шабдорнинг йўли билан ҳар бир гектар ердаги тупроқда 230 килограммга яқин азот тўпша мумкин.

Шабдорнинг истиқболли катта. Пахтани кўп экиётган—ерининг то 85-90 проценти пахта билан банд бўлган бир қанча қолхозлар ва совхозларда 1962 йилда беда экимасди. Фақат шабдор экинни йўли билан тупроқнинг унумдорлигини яхшилаш тақрибонлиги кенг миқёсда ўтказилди. Шу хўжаликларда 10 лалалан алмашлаб экишни жорий қилмоқчимиз. Бундан 8 дала гўша билан ва 2 дала макнажурма билан банд бўлади. Оқил моддаси кўп бўлган озунқалр керак бўлишини назарда тутиб, экин майдонларининг 3-4 проценти беда ёки макнажурма экинлар экиш учун акра-тилиши мумкин. Биз бундан бунд шабдор экишни кенг жорий қиламиз. Бунинг учун эса тупроқнинг ишлаб берадиган маҳсул механизаторлар керак бўлади. Конструкторлар шундай машиналарни яратиб беришлари зарур.

Шуни ҳақ ҳисобга олиб керакли, макнажурма кўп экилаётганлиги сабабли чорвачиликнинг тез ривожлантириш тўғрисида жуда кўпайтилди. Бу гўшдан дала-ларнинг унумдорлигини ошириш учун фойдаланамиз.

Шунга асосланиб, биз илмий таъинот муассасалари тупроқнинг унумдорлигини ошириш проблемасини чорвачиликнинг юксалтириш вазифини билан биргаликда ҳал қилиб берадиган алмашлаб экиш схемаларини ишлаб чиқишлари керак, деб ҳисоблаймиз. Қисқа муддатли алмашлаб экиш схемалари, яъни гўша, макнажурма, беда ва дуқакли экинлардан иборат бўлган алмашлаб экишлар шу талабларга жавоб беради, деб ўйлаймиз.

КПСС Марказий Комитетига ўтказилган кенгашдан кейин ва шу кенгашда Сиз, Никита Сергеевичнинг, айтган гапларингизга асосланиб, биз экин майдонларининг рационал структурасини ва хўжаликнинг бошқариш системасини жорий қилиш масаласида устиди оқимлар мутахассислар ва практик ҳодимлар билан маслаҳатлашиб олдим. Уларнинг ҳаммаси алмашлаб экишнинг асли схемаларини билан воз кечиб зарурлигини айтдилар, экин майдонларининг янги структурасини жорий қилиш соҳасида биз ишлаб чиққан тадбирларини тамомилла ва гўша равишда маълумқилдилар. Биз мана шу тадбирларни бу ерда айтиб бermoқчимиз.

Ҳали айтиб ўтганимдек, биз келгуси йилда тахминан 200 минг гектар ерда чинг эиёроқчимиз. Бу эса пахтакорлик юзасиданги дикми сугорилмайдон экин майдонининг 71 проценти, гераш ва тамани экинларини ҳам қўшиб ҳисоблаганда 72 проценти тахмин қилилади. 11 процент ерга макнажурма, 10 процент ерга беда, 1,3 процент ерга қанд далага экилади. Қолган ерларга сабабот, қовун-тарвуз ва картошка экилади.

Биз юқорида айтиб ўтилган бедани тупроқнинг унумдорлигини ошириш, ерининг мелiorатини ҳола-ларини яхшилаш керак бўлган ерларга биринчи навбатда эиамиз. Алмашлаб экишнинг рационал схемаларини ишлаб чиқишда, экинларни рационал равишда йойлаштиришда хўжаликларнинг ўзлари мустақиллик ва ташаббус кўрсатиш имкониятини кўпроқ бериш зарур, чунки ҳар бир хўжаликдаги меҳнатчилар ўз шарионини қолчаларга қараганда яхшироқ биладилар. Бунинг учун эса, ҳозир ҳар қачонгидан қўра қўлаёроқ паровит жузукда келди, чунки ҳар беда тақрибон-намуна хўжаликлар бор.

Тупроқ шарионини ҳисобга олиб, хўжаликларини янада яхтисошлаштиришга жиддий эътибор бериладилар.

Лалмикор деҳқончилигида катта тадбирлар амалга ошириш мўлжалланмоқда. Лалмикор ерлардан яхшироқ фойдаланиш, маъсудда макнажурма дон ва мойли экинлар ўрнига серхосил экинлар — нуҳат ва бошқа дуқакли экинлар экиш қўзда тутилди. Лалмикор ерларнинг катта қисми бог ва тоқорларга айлантирилди. Илгори сугорилмайдон пахта ерларидан шу мақсадлар учун фойдаланилиб келинади.

Кўп йиллик маълумотлар лалмикор ерларга экилган нўхатнинг қад-қадар кўпайишига кўра гектаридан 16-22 центнердан эиёроқ ҳосил олиш мумкин. Шу сабабли, биз келгуси йилда дуқакли экинлар экиш қўзда тутилди. Лалмикор ерларнинг катта қисми бог ва тоқорларга айлантирилди. Илгори сугорилмайдон пахта ерларидан шу мақсадлар учун фойдаланилиб келинади.

Кўп йиллик маълумотлар лалмикор ерларга экилган нўхатнинг қад-қадар кўпайишига кўра гектаридан 16-22 центнердан эиёроқ ҳосил олиш мумкин. Шу сабабли, биз келгуси йилда дуқакли экинлар экиш қўзда тутилди. Лалмикор ерларнинг катта қисми бог ва тоқорларга айлантирилди. Илгори сугорилмайдон пахта ерларидан шу мақсадлар учун фойдаланилиб келинади.

ди. Ерлари кам унумдор, асосан тошқол бўлган бир қанча қолхозларимиз ва совхозларимиз бор. Бундай хўжаликларда пахта экиш бирмунча камайтирилган. Бу хўжаликлар макнажурма, бедани кўпроқ экишлари керак. Ерларнинг бир қисми мева дарахтлари ва ток экин учун фойдаланилади. Айни вақтда пахтадан йил сайин мўл ҳосил олиётган хўжаликларда пахта экиладиган майдон республикадаги ўртача даражадан бирмунча кўпроқ бўлади.

Лалмикор деҳқончилигида катта тадбирлар амалга ошириш мўлжалланмоқда. Лалмикор ерлардан яхшироқ фойдаланиш, маъсудда макнажурма дон ва мойли экинлар ўрнига серхосил экинлар — нуҳат ва бошқа дуқакли экинлар экиш қўзда тутилди. Лалмикор ерларнинг катта қисми бог ва тоқорларга айлантирилди. Илгори сугорилмайдон пахта ерларидан шу мақсадлар учун фойдаланилиб келинади.

Кўп йиллик маълумотлар лалмикор ерларга экилган нўхатнинг қад-қадар кўпайишига кўра гектаридан 16-22 центнердан эиёроқ ҳосил олиш мумкин. Шу сабабли, биз келгуси йилда дуқакли экинлар экиш қўзда тутилди. Лалмикор ерларнинг катта қисми бог ва тоқорларга айлантирилди. Илгори сугорилмайдон пахта ерларидан шу мақсадлар учун фойдаланилиб келинади.

Кўп йиллик маълумотлар лалмикор ерларга экилган нўхатнинг қад-қадар кўпайишига кўра гектаридан 16-22 центнердан эиёроқ ҳосил олиш мумкин. Шу сабабли, биз келгуси йилда дуқакли экинлар экиш қўзда тутилди. Лалмикор ерларнинг катта қисми бог ва тоқорларга айлантирилди. Илгори сугорилмайдон пахта ерларидан шу мақсадлар учун фойдаланилиб келинади.

Кўп йиллик маълумотлар лалмикор ерларга экилган нўхатнинг қад-қадар кўпайишига кўра гектаридан 16-22 центнердан эиёроқ ҳосил олиш мумкин. Шу сабабли, биз келгуси йилда дуқакли экинлар экиш қўзда тутилди. Лалмикор ерларнинг катта қисми бог ва тоқорларга айлантирилди. Илгори сугорилмайдон пахта ерларидан шу мақсадлар учун фойдаланилиб келинади.

Кўп йиллик маълумотлар лалмикор ерларга экилган нўхатнинг қад-қадар кўпайишига кўра гектаридан 16-22 центнердан эиёроқ ҳосил олиш мумкин. Шу сабабли, биз келгуси йилда дуқакли экинлар экиш қўзда тутилди. Лалмикор ерларнинг катта қисми бог ва тоқорларга айлантирилди. Илгори сугорилмайдон пахта ерларидан шу мақсадлар учун фойдаланилиб келинади.

Кўп йиллик маълумотлар лалмикор ерларга экилган нўхатнинг қад-қадар кўпайишига кўра гектаридан 16-22 центнердан эиёроқ ҳосил олиш мумкин. Шу сабабли, биз келгуси йилда дуқакли экинлар экиш қўзда тутилди. Лалмикор ерларнинг катта қисми бог ва тоқорларга айлантирилди. Илгори сугорилмайдон пахта ерларидан шу мақсадлар учун фойдаланилиб келинади.

Кўп йиллик маълумотлар лалмикор ерларга экилган нўхатнинг қад-қадар кўпайишига кўра гектаридан 16-22 центнердан эиёроқ ҳосил олиш мумкин. Шу сабабли, биз келгуси йилда дуқакли экинлар экиш қўзда тутилди. Лалмикор ерларнинг катта қисми бог ва тоқорларга айлантирилди. Илгори сугорилмайдон пахта ерларидан шу мақсадлар учун фойдаланилиб келинади.

Кўп йиллик маълумотлар лалмикор ерларга экилган нўхатнинг қад-қадар кўпайишига кўра гектаридан 16-22 центнердан эиёроқ ҳосил олиш мумкин. Шу сабабли, биз келгуси йилда дуқакли экинлар экиш қўзда тутилди. Лалмикор ерларнинг катта қисми бог ва тоқорларга айлантирилди. Илгори сугорилмайдон пахта ерларидан шу мақсадлар учун фойдаланилиб келинади.

Кўп йиллик маълумотлар лалмикор ерларга экилган нўхатнинг қад-қадар кўпайишига кўра гектаридан 16-22 центнердан эиёроқ ҳосил олиш мумкин. Шу сабабли, биз келгуси йилда дуқакли экинлар экиш қўзда тутилди. Лалмикор ерларнинг катта қисми бог ва тоқорларга айлантирилди. Илгори сугорилмайдон пахта ерларидан шу мақсадлар учун фойдаланилиб келинади.

Кўп йиллик маълумотлар лалмикор ерларга экилган нўхатнинг қад-қадар кўпайишига кўра гектаридан 16-22 центнердан эиёроқ ҳосил олиш мумкин. Шу сабабли, биз келгуси йилда дуқакли экинлар экиш қўзда тутилди. Лалмикор ерларнинг катта қисми бог ва тоқорларга айлантирилди. Илгори сугорилмайдон пахта ерларидан шу мақсадлар учун фойдаланилиб келинади.

Кўп йиллик маълумотлар лалмикор ерларга экилган нўхатнинг қад-қадар кўпайишига кўра гектаридан 16-22 центнердан эиёроқ ҳосил олиш мумкин. Шу сабабли, биз келгуси йилда дуқакли экинлар экиш қўзда тутилди. Лалмикор ерларнинг катта қисми бог ва тоқорларга айлантирилди. Илгори сугорилмайдон пахта ерларидан шу мақсадлар учун фойдаланилиб келинади.

Кўп йиллик маълумотлар лалмикор ерларга экилган нўхатнинг қад-қадар кўпайишига кўра гектаридан 16-22 центнердан эиёроқ ҳосил олиш мумкин. Шу сабабли, биз келгуси йилда дуқакли экинлар экиш қўзда тутилди. Лалмикор ерларнинг катта қисми бог ва тоқорларга айлантирилди. Илгори сугорилмайдон пахта ерларидан шу мақсадлар учун фойдаланилиб келинади.

Кўп йиллик маълумотлар лалмикор ерларга экилган нўхатнинг қад-қадар кўпайишига кўра гектаридан 16-22 центнердан эиёроқ ҳосил олиш мумкин. Шу сабабли, биз келгуси йилда дуқакли экинлар экиш қўзда тутилди. Лалмикор ерларнинг катта қисми бог ва тоқорларга айлантирилди. Илгори сугорилмайдон пахта ерларидан шу мақсадлар учун фойдаланилиб келинади.

Кўп йиллик маълумотлар лалмикор ерларга экилган нўхатнинг қад-қадар кўпайишига кўра гектаридан 16-22 центнердан эиёроқ ҳосил олиш мумкин. Шу сабабли, биз келгуси йилда дуқакли экинлар экиш қўзда тутилди. Лалмикор ерларнинг катта қисми бог ва тоқорларга айлантирилди. Илгори сугорилмайдон пахта ерларидан шу мақсадлар учун фойдаланилиб келинади.

Кўп йиллик маълумотлар лалмикор ерларга экилган нўхатнинг қад-қадар кўпайишига кўра гектаридан 16-22 центнердан эиёроқ ҳосил олиш мумкин. Шу сабабли, биз келгуси йилда дуқакли экинлар экиш қўзда тутилди. Лалмикор ерларнинг катта қисми бог ва тоқорларга айлантирилди. Илгори сугорилмайдон пахта ерларидан шу мақсадлар учун фойдаланилиб келинади.

Кўп йиллик маълумотлар лалмикор ерларга экилган нўхатнинг қад-қадар кўпайишига кўра гектаридан 16-22 центнердан эиёроқ ҳосил олиш мумкин. Шу сабабли, биз келгуси йилда дуқакли экинлар экиш қўзда тутилди. Лалмикор ерларнинг катта қисми бог ва тоқорларга айлантирилди. Илгори сугорилмайдон пахта ерларидан шу мақсадлар учун фойдаланилиб келинади.

Кўп йиллик маълумотлар лалмикор ерларга экилган нўхатнинг қад-қадар кўпайишига кўра гектаридан 16-22 центнердан эиёроқ ҳосил олиш мумкин. Шу сабабли, биз келгуси йилда дуқакли экинлар эки

ЎРТА ОСИЁ РЕСПУБЛИКАЛАРИ, ОЗАРБАЙЖОН ССР ВА ҚОЗОҒИСТОН ЖАНУБИЙ ОБЛАСТЛАРИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ХОДИМЛАРИНИНГ КЕНГАШИ

Ўртоқ Б. ОВЕЗОВ докладининг охири

(Боши учинчи бетда)

Колхоз ва совхозлар прогрессив агротехника асосида пахтачиликдаги ишларни комплекс механизациялаштириш амалга ошира бориб, экинларнинг 90 процентидан кўпроқ қисmini квадрат-улаб қилиштиришдан ва уларни механизаторлар билан икки томонлама парвариш қилаётган бўлади.

Комплекс механизациялашнинг трактор-далачилик бригадалари ва катта обрў қозони. Ҳозирги вақтда колхоз ва совхозларда бундай бригадалар сонини етти юздан ортиқ бўлиб, ҳамма бригадаларнинг деярли учдан бири қисmini ташиқид этиб ва уларнинг ҳаммаси юқорида ҳосил олмақдалар ва арзонроқ пахта етиштирмоқдалар.

Утган йил трактор-далачилик бригадаларининг кўпчилиги гектар бошига 23-27 центнердан пахта олдлар, республика бўйича бир центнер пахта ўрта ҳисобда 26 сўм 70 тингига тушган ҳолда, бу бригадаларда 14-19 сўмга тушди.

Амалга оширилган тадбирлар қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштириш ва тайёрлашни анча кўпайтиришга имкон берди.

1960 йилда қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг умумий миқдори 1955 йилдагига нисбатан 36 процент, пахтанинг ялли ҳосили эса 15,7 процент кўпайди.

Натижада қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ҳарид қилиш анча қўлайлашди. Ҳарид қилиш 80 процент, сут ҳарид қилиш 2,4 баравар, сабзавот ҳарид қилиш 83 процент, полдиз экинлари ҳарид қилиш 2,6 баравар, мева ва узум ҳарид қилиш 2,7 баравар ортди.

Жамоат хўжалигини юксалтириш асосида колхозларнинг даромади ва бўлимас фонллари ўсди.

Бу йил республиканинг колхоз ва совхозлари КПСС Марказий Комитети январь Пленумининг қарорларини амалга ошириш ва олийтав мажбуриятларини бажариш учун курашиб қорайиб, тери, туҳум, узум тайёрлаш планларини ҳозирлаб бажаришди. Ҳўшт, сут, сабзавот-полдиз экинлари ва бошқа маҳсулотлар тайёрлаш планлари ҳам бажарилади деб қолди ва албатта бажарилади.

Пахтакорлар кўп меҳнат сарф қилиб, пахтадан яхши ҳосил етиштиришди. 15 ноябргача планнинг 74,6 проценти миқдорда, ёни ўтган йилнинг шу вақтдагига нисбатан 52 минг тонна кўпроқ пахта тайёрланди.

Икки район, 34 колхоз, 552 бригада пахта тайёрлаш планларини муваффақиятли адо этишди. Маълумоти бўйича юқсак натижага эришилди.

Тошкент областининг Ленин райомидаги икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, шу кенгашта катнашгаётган Ўзбекистон Э.С.С.Р.иёв бошлик Тельман номи колхоз пахта тайёрлаш йиллик планини партия XXII съезди очилиш кунига бажариб, 2800 гектар ернинг ҳар гектаридан ҳозирча 29 центнердан пахта териб олди ҳамда давлатга 8 минг тоннадан кўпроқ пахта сотиб, яна қандайд 2500 тонна сотиб мажбуриятини олди.

Кўхна Урганч районидagi «Коммунизм» колхоз гектар бошига 35 центнердан ортиқ пахта териб олди.

Халат районидagi «Коммунизм» ва «Гўш билишчи». Тахта районидаги Максим Горький номи. Қўш. биш номи. Тельман номи. «Ленинград» ва бошқа бир қанча колхозлар гектаридан 25 центнердан кўпроқ пахта олдлар. Ҳозир 36 та колхоз ана шундай ҳосил олмақда.

Кўш. бригадада анча юқори ҳосил етиштирмоқдалар.

Ленин районидаги Тельман номи колхозда Айнаев Хўжабердиев бошлик бригада гектаридан 55 центнердан, Эсена Искандоров бошлик бригада эса 53 центнердан ҳосил олди. Ҳар иккала бригада гектар бошига 70 центнердан пахта олди учун курашмоқда.

Кўхна Урганч районидagi «Коммунизм» колхоздан Балкан Нураков бошлик бригада гектаридан 42 центнердан, Халат районидagi «Коммунизм» колхоздан Жума Назар Абдуллаев бошлик бригада 35 центнердан ҳосил олди.

Шунинг характерлики, бу колхозлар ва бригадалар пахта етиштиришдан маълумотларга бир неча йиллар давомида чигит экиб юқори ҳосил етиштирмоқдалар.

Пахтанинг совет сортларини етиштириш Тошкент ва Қорқўш областрини пахта тайёрлаш планини бажаришди. Ингичка толали пахтани тайёрлаш кейинда қолмоқда.

Ҳа шундан, бу йил жуда эрта, утган йилдагидан 32 кун олдин совуқ тушганлиги сабабли ингичка толали пахта экинлари зарар кўрди. Мутахасссларнинг ҳисобларига асосан, ҳосилнинг тахминан 25-30 проценти совуқ урган.

Ўртоқлар! Ўртоқ Никита Сергеевич КПСС XXII съездида қилган докладида пахтакорлар олдида яқин вақт ичда ҳар бир колхоз ва совхозда ҳар гектардан олинмақдал пахта ҳосилдорлиги қандайд 25 центнер бўлишига эришиш вазифини қўйди. Бу таъминлаш реал вазибир. Унинг реаллигини илгор хўжаликларнинг ютуқлари тасдиқлаб турибди. Бироқ, бу вазибирни ҳал этиш учун бундан ишларнинг ташкил қилинишини тубдан яхшилаш, деҳқончилик маданиятини кескин суратда юксалтириш талаб қилинади.

Совет сортлари бўйича бундай ҳосилдорликка биз 3-4 йилдан кейин эриша оламиз, ингичка толали сортлар анча кўпроқ вақтин, тахминан 4-5 йилни талаб қилади.

Бунинг сабаби шунки, ингичка толали пахта экинларининг талай қисми янги ўлаштирилмаган ерларда жойлаштирилмоқда ва дастлабки йилларда бирмунча камроқ ҳосил беради. Бундан ташқари, шу сортлар етиштирилмаган Мари областида 60 минг гектарга яқин ер майдони фузароиз вилти билан зарарланган, бундай ерларда ингичка толали пахтани етиштириш иқтисодий жиҳатдан тежамли бўлмайди ва амалий жиҳатдан мақсадга мувофиқ эмас. Сортларни алмаштириш йўли билангина бундай аҳолини бартараф қилиш мумкин. Бу районларда ҳосилдорликни ва пахтанинг ялли ҳосилини кайта янгилаш учун биз вилти билан зарарланган ва вилтга бардо бералган сортлар билан таъминланган майдонларга келгуси йилдаёқ пахтанинг совет сортларини экишга мажбуримиз.

Биз ҳар гектардан олинмақдал пахта ҳосилдорлигини нима ҳисобда 25 центнергача оширмоқчимиз? Деҳқончилик маданиятини ошириш, агротехника қондаларини бузиш ҳолларига қатъий равишда хотима бериш, технологияни интизомин мустаҳкамлаш бизнинг асосий резерварларимиздан биридир. Ўнг муҳими — асосий ишларни ўқитишнинг кечиктирилишига йўл қўймайлик ва бу ишларнинг сифатини ошириш керак.

Колхоз ва совхозлар гўза туларининг сийрақлиги натижасида кўп ҳосилни қўлга олиб берадилар. Биз гўза гектарга эга бўлишни, бу олдимишга вазифа қилиб қўямиз.

Биз пахтачиликни ривонланштириш билан бир наторда озунбоп экинлар етиштиришни кўпайтиришни назарда тутиб, алмашмас экинга бўлган муносибанимизни кайтадан қараб чиқишга қарор қилдик. Бунинг учун пахта-маккажўхори-беда алмашмас экинни ўлаштирмоқчимиз.

Республикада ерларнинг анча қисми шўрқоқ бўлиб, сизот суварли турли турли. Шу сабабли ерларнинг мелiorация ҳолатини яхшилаш ишларини кўпайтириб юбориш биз учун кечиктириб бўлмайдиган тадбирлар. Шу тадбирини амалга ошириш ҳисобига бир қанча колхозларимиз ҳар гектар ердан олинмақдал ҳосилни 3-3,5 центнер оширмалар.

Кейинги беш йил ичда 1141 километр коллектор шохобчалари қурилади, лекин булар етарли эмас. Етишмаётган ва бўлиб-оқарлар етишмаётганлиги мелiorация ишларини тегишлича ааж олдириб юришга имкон бермайтир. Биз республикада бу меҳнатчиларнинг кўпроқ етказиб берилишини сўраймиз.

Ер қазич — ер текислаш техникаси ишлаб чиқаришни кўпайтириш масаласини ҳам қараб чиқиш керак. Бундай техникасидалаларнинг зарур даражада текислашнинг таъминлаш ва чигитин яхши ундириб олиш мумкин эмас.

Уруғчиликни яхшилаш учун кўп иш қилишимиз керак. Бунда бу иш ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Мари областида 12 хил сорт алаётганлигини нормал бир ҳол деб бўлмайди. Баъзан колхоз ва совхозлар паст репродукцияли ва қондицияли чигитин етказмоқдалар. Ҳозирги вақтда шу камчиликларни бартараф қилиш, уруғчилик ишларда тартиб ўрнатиш йўлида иш олиб боришмоқда.

Биз гектардан 25 центнер пахта олиш учун курашиб, гўш кўпайтириш анча кўпайтиришни ва ундан фойдаланишни яхшилашни мўлжалламоқдамиз.

Биз кўп хўжаликларини пахтадан кам ҳосил олаётганликлари бундан ортиқ тоқат қилиб туролмаймиз ва бу хўжаликларни тажрибали раҳбар ва мутахассслар билан мустаҳкамлаш учун чоралар кўрамиз. Қолоқ колхоз ва совхозларни юксалтиришда биз тажриба-намуна хўжаликларига таяниб иш кўрамиз.

Қорақум канали зонасидаги кўриқ ерларда ташкил этилган пахтакор совхозлар бизда энг қолоқ хўжаликлари. Уларга ишчи кулар, айниқса Ингич-терм вақтда да ишчи кулар етишмайди. Ерларини ўлаштиришнинг дастлабки йилларда Қорақум канали зонасидаги кўриқ совхозларга пахтанинг совет сортларини экишга рухсат этиш мақсадга мувофиқ бўлур эди, чунки бундай сортлар учун терм машиналари бор. Бу эса совхоз хўжаликларининг мустаҳкамлаш олишга ва рентабель бўлишига имкон берган бўлур эди.

«Голодностепстрой»нинг илгор тажрибасидан фойдаланиб, биз ихтисослаштирилган қурилиш ташкилотини туздик ва Қорақум канал зонасида совхозлар қурилишини ва кўриқ ерларни ўлаштиришни тезлаштириш тадбирларини ишлаб чиқдик ҳамда баъзи масалаларни Иттифоқ ҳукумати олдида қўйдик ва Никита Сергеевич, Сиздан бу ишда бизни қўллаб-қувватлашини сўраймиз.

Пахтачиликда комплекс механизациялашнинг тугаланишини тезлаштириш зарур. Пахта терм машиналари етказиб беришни кўпайтириш, ингичка толали пахта учун терм машиналари яратишни тезлаштириш керак. Ҳозирги вақтда колхоз ва совхозлар мавжуд терм машиналаридан пахта ҳосилдорлиги фақат 10 процентиғига териб олишлари мумкин.

Иш маффаатлари колхоз ва совхозларни кўрак терм, гўзани чеканка қилиш, органик-минерал ўғит аралашмалари тайёрлаш, хўжалик ичдаги сугориш шохобчаларини тозалаш ва бошқа баъзи ишларини бажариш учун зарур бўлган машиналар билан тезроқ ва тўла таъминлашни талаб қилади.

Ана шу ҳамма тадбирларнинг амалга оширилиши ва пахта ҳосилдорлигининг гектарига 25 центнергача оширилиши пахта ялли ҳосилини яхшилаш тахминан юз минг тонна кўпайтириш имконини беради. Шундай қилиб, республикада пахта етиштириш етти йиллик охирига бориб 700 минг тоннага етди. Яъни 1961 йилдагига нисбатан деярли икки баравар кўпайди.

Ўртоқлар! Никита Сергеевич Хрушчев бизнинг олдимизга пахтачиликни юксалтириш билан бир наторда яқин йилларда чорвачиликни қайтадан яхшилаш ерларининг 100 гектарига ҳисоблаганда ҳар 100 гектарига 75 центнердан ва бошқа қишлоқ хўжалик ерларининг ҳар 100 гектарига ҳисоблаганда 16 центнердан гўшт етиштиришнинг таъминлайдиган даражада ривонланштириш вазифини қўйди. Бу вазифа бизлар учун реал вазибир.

Республикада гўшт етиштириш ҳамининг белгиланган бизнинг ҳусунларимизнинг ҳисобга олиш зарур. Гап шунданки, бизда сугорилмаган экин майдонлари ва маданий зонадаги бошқа қишлоқ хўжалик ерларидан ташқари 36 миллион гектар ялловларимиз бор. Қорақумнинг деярли ҳамма қўлали ана шу ялловларга қиради. Бу ерлар қорақўл қўйчилигининг баъзисидир.

Биз ҳайдалагидан ерларнинг 100 гектарига ҳисоблаганда 75 центнер, маданий зонадаги бошқа қишлоқ хўжалик ерларининг ҳар 100 гектарига ҳисоблаганда 16 центнердан гўшт етиштиришнинг шароитини учун тўғри деб ҳисоблар эдик.

Бундан ташқари, қоракўл қўлалидан олинмагидан гўштин гўшт етиштиришнинг умумий миқдорига киритиш керак.

Шу мўлжалларга асосан, республика хўжаликларининг ҳамма категориялари бўйича сўйилган ҳолда 100 минг тонна гўшт етиштириш лозим. Ҳозирги вақтда 53 минг тонна гўшт етиштирилмаптир. Бинобарин, гўшт етиштириш икки баравар кўпайтириш керак бўлади.

Дастлабки ҳисобларга кўра, республикада гўшт етиштиришнинг бундай даражасига 4,5 йил ичда, яъни 1966 йилга бориб эриша оламиз.

Гўшт етиштиришнинг бундай даражасига қисқа муддатда эришиш учун биз чорвачиликнинг энг тез ўсадиган тармоғи бўлган чўчқачиликни ривонлантирамиз. Биз чўчқалар сонини икки баравар кўпайтиришни мўлжаллашимиз.

Гўшт балансида (қўй гўштининг ҳисобга олмаганда) мол гўштин 55 процентини, чўчка гўштин 35 процентини, бошқа хил гўшт 10 процентини ташкил этади.

Аҳоли жон бошига ҳозирги вақтда етиштирилмаган 33 килограмм ўрнига 60 килограммдай гўшт етиштирилади.

Бундан ташқари, қишлоқ хўжалик ерларининг ҳар 100 гектарига ҳисоблаганда (яйдовлардан ташқари) ҳозирги вақтда етиштирилмаган 285 центнер ўрнига 413 центнердан гўшт етиштирилади.

Ҳайдалагидан ерларнинг ҳар 100 гектарига ҳисоблаганда сўйилган ҳолда 75 центнердан ва бошқа қишлоқ хўжалик ерларининг ҳар 100 гектарига ҳисоблаганда 16 центнердан гўшт етиштириш учун е-ҳашак етиштиришни кескин суратда юксалтириш керак. Бунинг учун 18 миллион центнер, ёни ҳозирги вақтда етиштирилмаган ҳисобатан тўрт баравар кўпроқ озуқа единишаси талаб қилинади.

Бунинг учун бизда қандай имкониятлар бор?

Аввало, биз маккажўхори экин майдонларини кўпайтириш ва маккажўхори етиштиришга жиддий киришишни мўлжаллашимиз. Бундан ташқари, қандай лавалар ва хашак дўққал экинлар ҳам етиштирилади.

Ем-ҳашак етиштиришни кўпайтиришни белгилар эканмиз, биз аввало, экин майдонларининг структурасини қайтадан қараб чиқилиш қўлда тутамиз. Ҳозирги вақтда бизда ҳамма ерлардан самарали фойдаланилмаптир, деб бўлмайди.

Ҳозир пахтакор хўжаликларда ҳайдалагидан ерларнинг 63 процентиғига чигит, 12 процентиғи беда, 11 процентиғи маккажўхори, 4 процентиғи сабзавот-полдиз экинлари, 8 процентиғи бошқолди дон экинлари (арпа, шол, бугдой) ва 2 процентиғи бошқа экинлар (кунжут, суданка, хашак илдиз мева-лар) экинмоқда.

Пахта майдонларини кайта янгилаш, балки аксинча, 70 процентиғига оширган ҳолда биз маккажўхори экин майдонларини ҳозирги 47 минг гектар ўрнига 80 минг гектарга етказмоқчимиз ва ҳар гектардан қандайд 500 центнердан думбўл сўтали маккажўхори кўп олсам ва 50 центнердан маккажўхори дон олмақчимиз. Бу билан биз 8 миллион центнер озуқа единишасига ети қалай қилинмади, ем-ҳашакнинг 44 процентиғига эга бўламиз. Маккажўхори ҳайдалагидан ерларнинг 15 процентиғи эгаллайди.

Экин майдонларининг янги структурасида беда 13 процентиғи ташкил этади ва 3 миллион центнер озуқа единишасига беради.

Илгари республикада экинмай қалган қанд лавалар ва хашак дўққал экинлар экинликка экинмоқда.

Биз келгусида донли бошқолди экинлар экинлиги мақсадга мувофиқ эмас деб ҳисоблаймиз.

Хашакни тарвуз ва ошқовоқ етиштириш учун биз хўжаликларининг 14 минг километр туниқлиги ички сугориш шохобчаларида фойдаланамиз.

Ем-ҳашак масаласининг ҳал этиш муҳим вазифа эканлигини англаймиз. Ленин, ем-ҳашак етиштириш кўпайтириш билан бир вақтда кўлаб чорвачилик бинолари, ялловларда қулуқлар ва сув йўллари, қуриш, чорвачилик соҳасида меҳнатни кўп талаб қиладиган ишларни механизациялаш, наслиқлик ишларини яхшилаш, қоравдор кадрларни мустаҳкамлаш илгор чоравдорларнинг тажрибасини кенг ёйиш талаб қилинади.

Туркистоннинг партия ташкилоти ана шу тадбирларнинг ҳаммасини амалга оширишга барча қишлоқ меҳнаткашларини сафарбар қилади.

Ўртоқлар! Шу кенгашта муҳо-ма қилинмаган пахта ва гўшт етиштириш анча кўпайтириш вазибалари КПСС XXII съездининг қарорларидан келиб чиқадиган вазибалардир.

Сизларни ишонтириб айтишга ижозат бергисизки, Туркистоннинг қишлоқ хўжалик ходимлари, барча меҳнаткашларни қишлоқ хўжалигини янада юксалтириш ишга бутун кучларини сарф қилдилар, партия XXII съезди илгари сурган вазибаларининг бажарилишини таъминлайдилар ва бу билан мамлакатимизда коммунизм қуриш ишга ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшдилар. (Қарсақлар).

СУРАТДА: Кенгаш қатнашчилари (чапдан ўнгга), Тошкент области Чирчиқ районидagi Киров номи колхозининг бригада бошлиги Турсун Охунова, Тошкент области Юкори Чирчиқ районидagi «Политотдел» колхозининг раиси Хван Ман ГИМ, Озарбайжон ССР Фузули районидagi «Гордиш» колхозининг раиси Суруш ФАХОДОВА, Андижон областидаги «Совой» совхозининг директори Узонбой САРИМСОҚОВ, Тошкент области Янги-йўл районидagi Хрушчев номи «Колхоз» раиси Хамроул ТУРСУНҚУЛОВ, Тошкент области Юкори Чирчиқ районидagi «Политотдел» колхозининг раиси манжажўхорилик бригадасининг бошлиги Любов ЛМ, Қозоғистон ССР Илйичев районидagi «Пахтотрол» совхозининг директори В. Н. КУЛИКОВ, Озарбайжон ССРгаги 5-совхознинг меҳнатчи-ҳайдовчиси Севил ҚОЗИЕВА ўртоқлар.

ПАХТА, ГЎШТ, СУТ МЎЛ БЎЛАДИ

(Боши биринчи бетда)

Колхоз чорвачиликка ҳам кўп эътибор бермоқда. Сўнгги йил ичда чорва моллар туғди анча кўпайди. Колхоз давлатга гўшт сотиш йиллик планини муддатидан олдин бажарди. Бундан бунда колхознинг гўшт балансида чўчка ва парранда гўштининг салмоғи ортди, сут етиштириш қўпайди. Бу планларни бажариш учун кўлаб маккажўхори силоси жамғариб қўйилган.

Колхоз хўжалиги моҳирлик билан бошқарилаётганлиги тўғрисида эрель экономикаси баъуват бўлиб қолди. Колхозчиларнинг фаровонлиги ошди. 1957 йилдан бунда колхоз даромади икки баравардан зиёд, меҳнат кунининг қиммати эса икки баравар кўпайди. Кўпгина маданий-маърифий ёнлар қурилмоқда. Сўнгги уч йилда 310 хонадон янги уйларга қўчиб кирди.

Ўртоқ Фарҳодова олимларга мурожаат қилиб, қишлоқ хўжалик зараркунадаларига қарши кураш олиб боришни янги самарали воситаларини яратишни сўради. Гўза баргини тўтирувчи воситаларни ҳам тақомиллаштириб, уларни йўлаб ишлаб чиқариш керак.

Мен бугун шу нарсани қўла-сандачлик билан таъмин қилмаманки, — дейди Қирғизистон ССР Ўш районидagi Карл Маркс номи колхозининг раиси Т. Юнусов, — бизнинг колхозимиз пахта етиштириш соҳасидаги етти йиллик топилишини бажарди. Биз давлатга 6300 тонна, яъни белгилангандан 800 тонна юп пахта сотдик. Гектар бошига ўртача ҳосилдорлик 33 центнердан ошди. Никита Сергеевич Хрушчевнинг гўза парваришини комплекс механизациялаш, агротехниканинг прогрессив методларини жорий қилиш тўғрисидаги маслаҳатларини амалга оширилганлиги бу муваффақиятларга ёрдам берди. Ҳозир 90 центнер майдонга квадрат-улаб чигит экинмоқдамиз, асосий майдондаги гўзани икки томонлама парвариш қилмоқдамиз. Шундай қилиб, биз гўза парваришда кетмоннинг баҳадирдан бутунлай ўтдик.

Нотик «Алата маликаси» — маккажўхориинг зафарли юриши ҳақида гапирди. Маккажўхори майдони икки йил ичда икки баравар кенгайрилди. Бу эса мустаҳкам ем-ҳашак базаси аўдугда келтириш, чорва маҳсулотларини етиштириш кескин кўпайтириш имконини берди.

Хўжаликнинг сердармад бўлиш колхознинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, колхозчилар фаровонлигини оширишга имкон бермоқда. Қорам колхозимиз 124 трактор, 18 комбайн, 36 та юк автомашинасига, эга. Фермаларда ситиҳоналар ва чўчка-хоналар қурилади, механизациялаштирилади, типовой проект асосида сут заводи қурилмоқда.

Колхоз овули кўракм бўлиб бормоқда. Янги мактаблар, клуб, ҳаммом, туғруқхона, маъиш қўш биналар, радиоузел, уй-жойлар қурилади. Овул радиопойгоҳида ва электрлаштирилди. — Бу йил колхоз ҳар меҳнат қўнига 2 сўм 50 тингидан қўл қўлайди.

— Барча совет қишлоқлари колхозимиз аъзолари ҳам, — дейди Ўртоқ Юнусов, — коммунизм қурилишининг улдузгор Программасини янги мазмунлайдилар ва бу Программани амалга ошириш учун куч-қувватларини аямаллайдилар.

Токистон ССР қишлоқ хўжалик илмий тадқиқот институтининг директори А. П. Мақсумов қишлоқ хўжалигининг барча тармоқларини янада юксалтириш қишлоқ хўжалик фанини ривонланштириш билан чамбарчас боғланганлигини айтди. У ёни бу зонада деҳқончиликнинг қайси системаси энг агротехниканинг қайси комплекси энг монанд бўлишини аниқ тасаввур қила билиш керак. Пахтакор хўжаликлар шароитида пахтачиликни чорвачилик билан тўғри

қўшиб олиб боришни, бир вақтда ўзидан пахта ва гўшт етиштиришни кўпайтиришни таъминлайдиган система бўлиши талаб қилинади.

Озуқа экинларини ротация шаклида алмашлаб экиш гўш диққатга сазовордир. Бу системанинг муҳим афзаллиги шаддор экиннинг экинлишидир. Ваҳш зонада тажриба станциясининг кўп йиллик маълумотлари дундан далолат бермоқдаки, шаддор экинни туғруқнинг унумдорлигини сақлаб қолди ва оширишга, пахта ҳосилдорлигини кўтаришга ёрдам беради.

Нотик фан ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий қилиш тўғрисида гапириб айтилди. Токистонда барча қишлоқ хўжалик институтларини тажриба базаларига, районлар, совхозларга кўчириб тугаллашди. Қишлоқ хўжалик соҳасида иш олиб борувчи илмий тадқиқот институтлари ҳозирги вақтда катта ер майдонлари ва зарур миқдорда чорва моллари бўлган, замонавий механизация воситалари билан яхши таъминланган йирик базаларга эгадирлар. Ленин олимлар қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришга ҳали ҳам етарли ёрдам бермаётганлар, фан ютуқлари жорий қилинишига эришмаётганлар.

Фанининг қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариш билан алоқаси тажриба-намуна хўжаликлари орқали амалга оширилмоқчи керак. Бу хўжаликларга кенг ҳуқуқлар бериб қўйиш, агрономия интизомия роя қилиниш устидан назорат олиб бориш ишларини зиммасига қўлаш керак. Колхоз ва совхоз мутахасссларининг тажриба-намуна хўжаликлари билан алоқаларини кескин яхшилаш борларини ўйлаб кўриш зарур. Шунингдeн қишлоқ хўжалик фани ва тажрибаси ютуқлари жорий этилиши учун район ходимларининг масъулиятини ошириш лозим.

Андижон областидаги «Совой» совхозининг директори У. Саримсоқов бу илгор хўжаликнинг меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитети январь Пленумининг қарорларини қандай бажараётганлигини гапириб берди. Етти йилликнинг учинчи йилида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқарилишининг ҳамма тармоқларини кескин юксалтириш соҳасида янги марралар мўлжаллаб қўйилган эди. Бу йилги об-ҳаво шароити ноқулай ҳолга келганига қарамай, совхозда мўл ҳосил етиштирилди. Ҳар бир гектардан 32 центнердан, баъзи гектардан эса 40 центнердан ортиқроқ «қў-олтин» олindi. Умуман хўжалик ҳосилдорлиги соҳасида етти йилликнинг охирига мўлжалланган даражадан шу йилнинг ўзидаёқ анча ошиб кетди.

Ҳосилдорлик ошганлиги пахта етишти